

VALERIAN MARIAN

Propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu prin imnele liturgice ale Bisericii Ortodoxe

Creația imnografică a Sfântului Ioan Damaschin
prezentă în cărțile de cult actuale

Editura Mega

Editura Risoprint

...imnele liturgice se dezvăluie ca fiind adevărate căi de propovăduire a Cuvântului lui Dumnezeu, care au izbândit în această menire, prin permanența slujbelor, chiar și atunci când scrierile teoretice de teologie au fost cenzurate și oprite, în vremurile de prigoană ale unor regimuri politice potrivnice descoperirii mântuitoare a creștinismului.

Lucrarea de față se înscrie în efortul neîntrerupt, și de aceea mereu nou și actual, de aprofundare și de valorificare a creației iconografice a marilor Sfinți Părinți și iconografi ai Bisericii Ortodoxe, dintr-o perspectivă a relevanței teologice și totodată a deosebitei importanțe în propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu.

Pr. prof. univ. dr. Vasile GRĂJDIAN

ISBN: 978-606-020-114-4

9 786060 201144

Editura Mega

ISBN: 978-973-53-2397-4

9 789735 323974

Editura Risoprint

Valerian Marian

Propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu prin imnele liturgice ale Bisericii Ortodoxe

Creația imnografică a
Sfântului Ioan Damaschin
prezentă în cărțile de cult actuale

Editura MEGA | Editura Risoprint
Cluj-Napoca
2019

Cuprins

CUVÂNT ÎNAINTE.....	11
ABREVIERI BIBLIOGRAFICE.....	13
INTRODUCERE.....	15
I. PROPOVĂDUIREA CUVÂNTULUI LUI DUMNEZEU PRIN IMNELE LITURGICE ALE BISERICII ORTODOXE.....	19
1.1. Propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu și importanța sa în iconomia mântuirii.....	19
1.1.1. Cuvântul, darul Creatorului.....	19
1.1.2. Puterea Cuvântului lui Dumnezeu și funcția Sa revelatoare.....	23
1.1.3. Propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu – misiune sfântă a Bisericii....	29
1.1.4. Dimensiunea cultică a propovăduirii Cuvântului lui Dumnezeu.....	32
1.1.4.1. Cuvântul în cultul Bisericii Ortodoxe.....	32
1.1.4.2. Liturgia Cuvântului sau Taina Cuvântului.....	35
1.1.4.3. Desăvârșirea Euharistică a Cuvântului.....	43
1.2. Imnele liturgice ale Bisericii Ortodoxe – mijloc de propovăduire a dreptei credințe.....	46
1.2.1. Noțiunea de imn. Imnul liturgic.....	46
1.2.2. Folosirea imnelor în cultul primelor secole creștine.....	47
1.2.3. Imnele liturgice – parte integrantă a cultului Bisericii Ortodoxe.....	54
1.2.4. Imnele liturgice ale Bisericii Ortodoxe – mijloc de cunoaștere și însușire a adevărilor de credință.....	57
II. ASPECTE ALE VIEȚII ȘI OPEREI SFÂNTULUI IOAN DAMASCHIN....	63
2.1. Viața Sfântului Ioan Damaschin.....	63
2.2. Opera Sfântului Ioan Damaschin.....	75
2.2.1. Opere dogmatice.....	77
2.2.2. Opere polemice.....	81
2.2.3. Opere exegetice sau hermeneutice.....	85

2.2.4. Opere moral-ascetice.....	85
2.2.5. Opere oratorice.....	86
2.2.6. Opere poetice sau imnografice.....	89
2.3. Creația imnografică a Sfântului Ioan Damaschin prezentă în cărțile de cult actuale.....	92

III. ÎNVĂȚĂTURA DESPRE DUMNEZEU REFLECTATĂ ÎN IMNELE LITURGICE ALE SFÂNTULUI IOAN DAMASCHIN.....105

3.1. Dumnezeu – Treime în imnele liturgice ale Sfântului Ioan Damaschin.....	105
3.1.1. Unime și Treime. „Unimea cea cinstită în Treime”.....	108
3.1.2. Trei Ipostasuri „în despărțire neîmpărțite”.....	111
3.1.3. „O fire, o voință și o lucrare în Treime”.....	112
3.2. Învățătura despre Dumnezeu Tatăl în creația imnografică a Sfântului Ioan Damaschin.....	113
3.2.1. „Tatăl cel fără de început”.....	114
3.2.2. Dumnezeu – Tatăl, principiul Unității.....	116
3.2.3. „Începătorul luminii” – perspectiva creaționistă.....	118
3.3. Hristologia imnelor Sfântului Ioan Damaschin.....	122
3.3.1. Dumnezeirea Fiului.....	124
3.3.1.1. Fiul – „deoființă (ὁμοούσιος) cu Tatăl și cu Sfântul Duh”.....	128
3.3.1.2. Iisus Hristos – „Același ieri și astăzi și în veci”.....	130
3.3.1.3. Cuvântul „prin Care toate s-au făcut” și „se păzesc neclintite”.....	132
3.3.2. Fiul – „chipul Tatălui” („εἰκὼν τοῦ Πατρὸς”).....	134
3.3.3. Taina Întrupării. Dumnezeu „pentru oameni S-a îmbrăcat în Om”.....	140
3.3.3.1. Întruparea, „uimitoare taină”.....	141
3.3.3.2. Întruparea ca operă a Sfintei Treimi.....	142
3.3.4. Hristos – Dumnezeu adevărat și Om adevărat.....	144
3.3.4.1. „Unul-Născut, în două firi”.....	146
3.3.4.2. Hristos Cel „fără de păcat”.....	150
3.3.5. Taina Chenozei. „Plecatu-Și-a creștetul Cel ce a plecat cerurile”.....	154
3.3.6. Moartea și Învierea Domnului.....	158
3.3.6.1. Taina Crucii sau „răstignirea cea de bunăvoie”.....	159
3.3.6.2. „În cele mai de jos ale pământului”.....	163
3.3.6.3. Învierea. „Lumina cea fără de ani” Care „din mormânt a strălucit”.....	166
3.3.7. Mântuirea. „Zidirea cea din nou a neamului pământesc”.....	172
3.3.7.1. Hristos ne-a adus „bogăție de îndumnezeire”.....	172
3.3.7.2. Mântuitorul „din moarte la viață” ne-a trecut pe noi.....	176
3.3.7.3. „Împărției lui Hristos să ne împărțăm”.....	178
3.4. Pnevmatologia în imnele liturgice ale Sfântului Ioan Damaschin.....	180

3.4.1. Sfântul Duh – „ <i>Cel ce purcede de la Tatăl</i> ”.....	183
3.4.2. Duhul – „ <i>chipul Fiului</i> ” („ <i>εἰκὼν τοῦ Υἱοῦ</i> ”).....	185
3.4.3. Sfântul Duh și sfințirea omului.....	188
IV. ÎNVĂȚĂTURA DESPRE MAICA DOMNULUI ÎN CREAȚIA	
IMNOGRAFICĂ A SFÂNTULUI IOAN DAMASCHIN.....	195
4.1. Sfântul Ioan Damaschin, „psalmistul dogmei Θεοτόκος”.....	198
4.2. „ <i>Vestitorul cel cinstit al Fecioarei</i> ”.....	204
4.2.1. Îngerul, „ <i>slujitorul lui Dumnezeu</i> ”.....	204
4.2.2. „ <i>Tăinuitorii întrupării</i> ”.....	207
4.3. „ <i>Îndreptătoarea strămoașei</i> ” sau Noua Evă.....	209
4.4. Nașterea „ <i>cea mai presus de cuget</i> ”, „ <i>din Duhul cel dumnezeiesc</i> ”.....	212
4.5. Maica Domnului – Pururea Fecioară (ἄειπάρθενος).....	216
4.5.1. Fecioria înainte de naștere.....	217
4.5.2. Fecioria în naștere.....	219
4.5.3. Fecioria după naștere.....	222
4.6. Maica Domnului – „ <i>mai înaltă decât cerurile</i> ”.....	223
4.7. „ <i>Nădejdea celor deznădăjduiți</i> ”.....	226
V. ANTROPOLOGIA IMNELOR LITURGICE ALE SFÂNTULUI	
IOAN DAMASCHIN.....	229
5.1. Omul, „ <i>plăsmuit după chipul și după asemănarea</i> ” lui Dumnezeu.....	232
5.2. Rai și căderea din Rai.....	235
5.2.1. „ <i>Locuință vrednică de cel făcut după chipul lui Dumnezeu</i> ”.....	235
5.2.2. „ <i>Adam cel stricat</i> ” („ <i>φθαρέντα Ἀδάμ</i> ”).....	237
5.3. Sfințenia ca dar dumnezeiesc și realizare umană.....	241
5.4. „ <i>Învrednicește-ne pe noi de împărăția Ta</i> ”.....	247
5.4.1. Sensul tainic al morții.....	248
5.4.2. „ <i>Împărăția tuturor veacurilor</i> ”.....	250
CONCLUZII.....	255
THE PREACHING OF GOD’S WORD THROUGH THE LITURGICAL	
HYMNS OF THE ORTHODOX CHURCH. THE HYMNOGRAPHIC	
WORK OF SAINT JOHN OF DAMASCUS IN THE CURRENT BOOKS	
OF WORSHIP. SUMMARY.....	265
BIBLIOGRAFIE.....	267